

Нікітіна Л.О.

*Національний університет державної податкової служби України,
доцент кафедри фінансового права, кандидат юридичних наук, доцент*

Блащук Н.І.

*Національний університет державної податкової служби України,
асистент кафедри фінансового права*

ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Актуальність проблем формування доходів місцевих бюджетів та використання їхніх коштів на сьогодні зростає у зв'язку з необхідністю фінансової децентралізації для більш повного та ефективного задоволення потреб населення в кожному регіоні. Оскільки, без бюджетної самостійності місцевих органів влади, з її чисельними складовими, й урахуванням податкового потенціалу кожного регіону, побудова й розвиток ефективної та дієвої бюджетної системи неможлива.

Проблеми створення та вдосконалення системи формування дохідної частини бюджетів розглядали та досліджували у своїх працях такі українські вчені як: С. Буковинський, З. Варналій, Л. Воронова, О. Данілов, Л. Касьяненко, В. Кравченко, М. Кучерявенко, І. Луніна, О. Музика-Стефанчук, А. Нечай, Л. Тарангул. Важливе місце в розробленні цієї проблеми посідають праці російських вчених: Л. Дробозіної, Г. Поляка, В. Родіоновой

та ін., а також зарубіжних науковців: Дж. Бюкенена, М. Белла, Дж. Кінгдома, П. Масгрейва, Л. Перери, П. Самуельсона, А. Сміта та багатьох ін. Автори зосереджують увагу на питаннях підвищення ефективності формування доходів місцевих бюджетів України та розподілу бюджетних ресурсів між рівнями влади.

Як відомо, дохідну частину бюджету, відповідно до Ст. 9 Бюджетного кодексу України формують такі складові як:

а) податкові надходження – загальнодержавні і місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі;

б) неподаткові надходження: доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу; надходження від штрафів та фінансових санкцій та інші неподаткові надходження;

в) трансферти, тобто кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі;

г) доходи від операцій з капіталом (Бюджетний кодекс України: від 08.07.2010 року № 2456-VI // Голос України. – 04.08.2010. – № 143).

На сьогодні, найбільш важливими проблемами бюджетного регулювання залишаються недостатній обсяг дохідної частини бюджету та закріплення дохідних джерел за бюджетами відповідних рівнів. Саме тому, пошук шляхів забезпечення стабільності надходжень до місцевих бюджетів необхідно здійснювати через призму аналізу та оцінку бюджетної політики, ефективності суспільно-економічних відносин і фінансово-економічних реформ, а також вдосконалення фінансово-правового регулювання дохідної частини бюджету.

Позитивним, вбачаємо, зарубіжний досвід, де місцеві податки і збори є головним атрибутом місцевого самоврядування. Зокрема, залежно від об'єкта оподаткування місцеві податки розглядають як:

- місцеві податки на доходи (корпоративні та особисті). Ця група податків є досить вагомою. Вони становлять від 80 до 100 % податкових надходжень до місцевих бюджетів Скандинавських держав, а також у Люксембурзі, Естонії, Латвії, Литві;

- місцеві податки з продажу, які набувають різних форм, але за своєю сутністю це податки на продані товари і послуги. За рахунок цієї групи податків забезпечується від 20 до 76 % податкових надходжень до місцевих бюджетів США, Японії, Кореї, Австрії, Нідерландів, Іспанії, Греції, Португалії, Туреччини, Угорщини;

- податки на нерухомість, які відіграють відчутнішу роль у федеративних державах, ніж в унітарних. Насамперед, це стосується США, Канади, Австралії, Мексики, а також Великої Британії, Нової Зеландії та ін.;

- інші місцеві податки, які відображають політику місцевої влади у сфері охорони навколишнього природного середовища (екологічні податки), зайнятості, податки, які справляються у вигляді плати за послуги, що надає місцева влада (за користування електроенергією, газом, водопроводом, каналізацією, зв'язком, автостоянками, за видачу різних документів) (Кириленко О. П. Місцеві фінанси : підручник / Кириленко О. П. – К. : Знання, 2006. – с. 569).

Запровадження Податковим кодексом України (Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Голос України. – 04.12.2010. – № 229 – 230) податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, на нашу думку, позитивно вплине на наповнення місцевих бюджетів, оскільки, надходження від податку на нерухомість є відносно стабільними, фіксованими, незважаючи на коливання в економічному циклі, якщо механізм їх справляння правильно побудований.

Також, доцільним вважаємо до переліку місцевих податків і зборів повернути ринковий збір та включити плату за землю, оскільки надходження від цього платежу спрямовуються до місцевого бюджету, а органи місцевого самоврядування безпосередньо займаються адмініструванням та наданням пільг щодо плати за землю. У зв'язку з цим, пропонуємо внести зміни до п. 14.1.147 статті 14 Податкового кодексу України.

Таким чином, одним із напрямків зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів, вбачаємо, подальше реформування місцевого оподаткування за рахунок проведення оптимальної податкової політики, для того, щоб місцеві податки і збори стали найвагомішим дохідним джерелом у місцевих бюджетах.